

PERISKOP

FORUM FOR KUNSTHISTORISK DEBAT

Periskop: Forum for kunsthistorisk debat

Nr. 32, 2024

“Føroysk listasøga í dag”

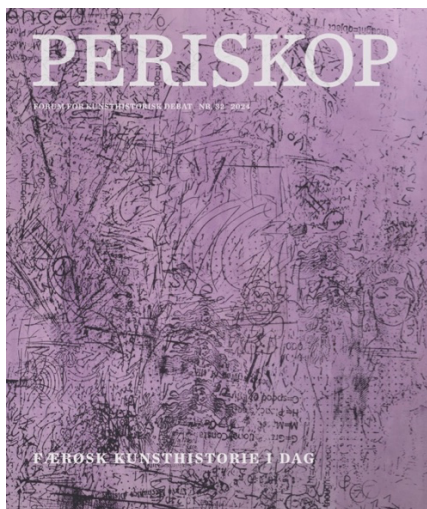
Heiti: “DISH á Listasavninum í Nuuk”

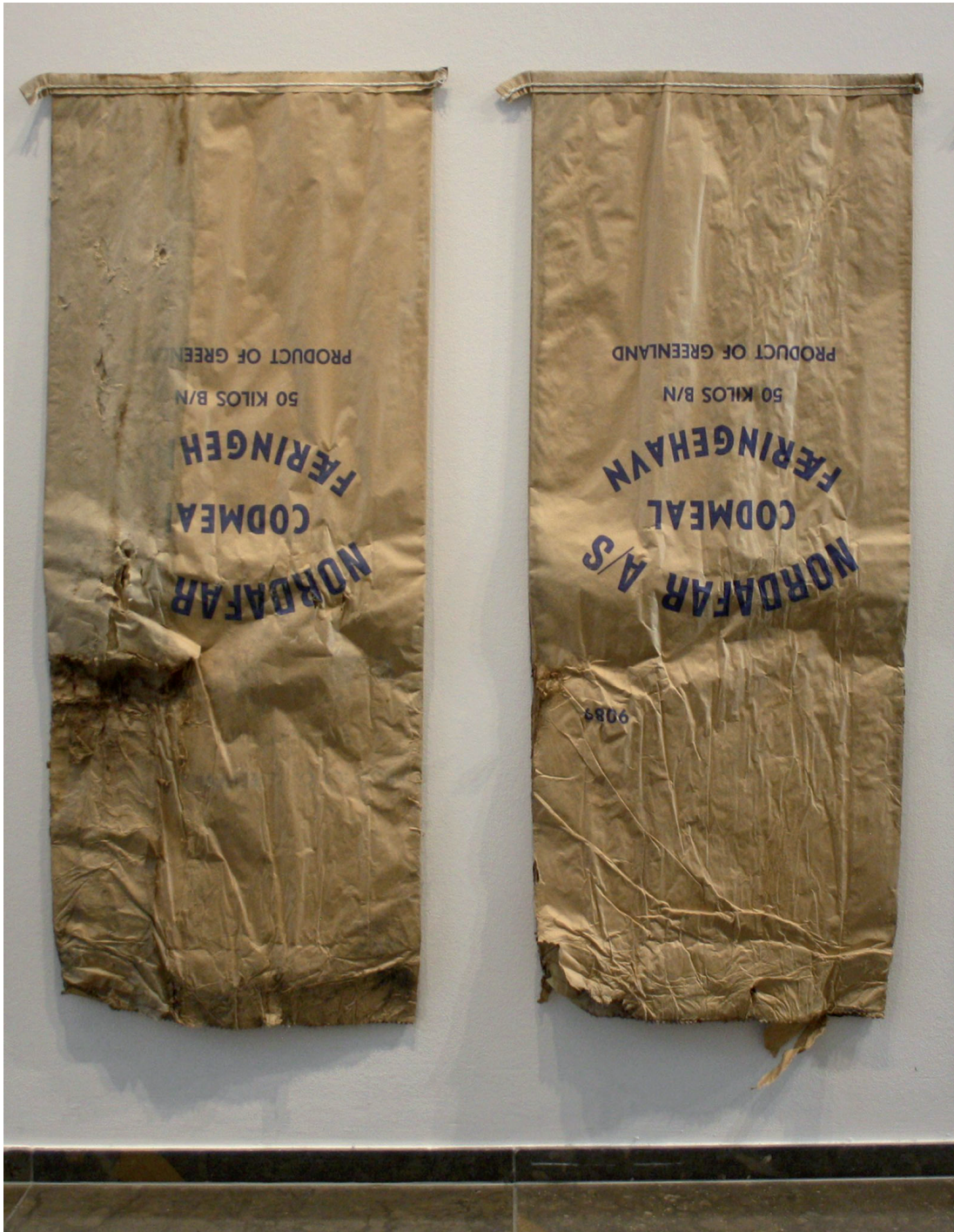
Høvundur/høvundar: Nivi Christensen

Blaðsíðutal: 42-45

Dagfesting: 31.10.2024

DOI: 10.7146/periskop.v2024i32.150457

Jóhan Martin Christiansen: *DISH*, 2017. Installation við gipsreieffi og lutum frá Nordafar. Nuuk Kunstmuseum.
© Jóhan Martin Christiansen.

DISH

á Listasavninum í Nuuk

Í einum horni í Listasavninum í Nuuk liggur ein undarligur, hvítur gipsflati, omanfyri stendur ein aluminíumsfiskakassi, á veggnum hongur ein stórir, brúnur papírposi, og undir liðini á tí liggja tveir gulir múrsteinar. Á postinum stendur ”NORDAFAR A/S CODMEAL FÆRINGEHAVN. 50 KILOS B/N. PRODUCT OF GREENLAND”. Bæði teir funnu lutirnir – múrsteinarnir, fiskakassin og pappírposin – og gipsavstoypingin eru leivdir frá sama niðurlagda fiskavirki. Lutirnir eru ein partur av verkætlanini *DISH*, sum føroyski listamaðurin Jóhan Martin Christiansen hevur savnað saman og skapt. *DISH* fevnir um tað niðurlagda og frárymda fiskavirkið Nordafar, sum listamaðurin vitjaði summarið 2017. Verkin vóru ein partur av solo-framsýningini hjá Christiansen, sum eisini bar heitið *DISH*, og sum varð sýnd fram í Mentanarhúsi Grønlands Katuaq. Framsýningin læt upp um heystið 2017 á mentanarfestivalinum Nuuk Nordisk. Á framsýningini vóru fleiri gipsavstoyingar, ymisk readymades og eitt videoverk, sum grønlenski fotografurin Ulannaq Ingemann filmaði. Hvør sær og saman eru lutirnir ein liður í eini listaligari dokumentatiún av Nordafar.

Tann undarligi, hvíti flatin er ein beinleiðis gipsavstoying av jørðini við Nordafar. Í gipsinum hómar mann strukturin av onkrum pappi – sandur og gras hava fest seg á yvirflatuna. Gipsskulptururin hevur hjól, so tað sær út, sum sveimar hann í luftini. *DISH* er ein listalig skráseting

og tulkning av einum staði og søguna har – og so er tað eitt úrslit av tonkunum hjá Christiansen um sambandið millum Grønland og Føroyar, sum er rótfest akkurat har. Tað er persónliga søgan hjá Christiansen, sum leiddi hann til staðið, til eitt virki, sum hevur figurerað í familjusøguni, tí pápin hjá Christiansen arbeiddi har sum ungur.

Um várið 1953 varð fyrítøkan Nordafar stovnað.¹ Nordafar sum orð er ein samanseting av **Norge**, **Danmark** og **Færøerne**. Tað var ein fiskistøð á leið 50 km sunnan fyri Nuuk, tað, sum í dag er betur kent sum Færingehavn á donskum og Kangerluarsoruseq á grønlenskum. Søgan um Føroyingahavnina fer aftur til 1920’ini. Føroyingar noyddu Danmark til at geva sær fiskiloyvir í Grønlandi, og aftan á stórt trýst gav Danmark seg og læt teir fiska í grønlenskum sjógvi. Hetta hendi hóast mótmæli úr Grønlandi. Nógv varð samrátt um loyvini, og í 1937 kom niðurstøðan, at Føroyingahavnin gjørdist ein altjóða fiskihavn við sjúkrahúsi, útvarpsstøð og pakkhúsi, og seinni varð fyrítøkan Nordafar stovnað, sum hevði deildan ognarskab millum Norra, Danmark og Føroyar. Føroyar og aðrar fiskitjóðir mistu fiskiloyvini í grønlenskum sjógvi, tá Danmark varð innlimað í EF (nú EU). Nordafar fór á húsagang í 1989 og stendur tómt eftir sum ein spøkilsisbýur. Tey seinastu árin hevur verið samrátt um at rudda og burturbeina Nordafar.

Jóhan Martin Christiansen tosar um sjálvu søguna við Nordafar sum føroyska koloniala søgu í Grønlandi. Í

røðini av verkum granskar Christiansen bæði sína egnu familjusøgu, ta felags søguna á Føroyingahavnini, sum Grønland, Danmark og Føroyar hava, og so tað heilt ítøkilig, frárymda staðið – Føroyingahavnin.

Í Føroyum livir søgan um Føroyingahavnina og Nordafar enn. Pápin hjá Jóhan Martini Christiansen kom til Nordafar sum 15 áragamal í 1958 við einum føroyskum fiskiskipi, og framsýningin og røðin við verkum er eitt úrslit av nógvum persónligum samrøðum við hann. Samrøðurnar verða kanska, kanska ikki, ein dagin partur av røðini.

Jóhan Martin Christiansen leggur seg aftrat eini langari siðvenju hjá serliga dønum, men eisini norðurlendskum og evropeiskum listafólkum, sum skapa verk í og við Grønlandi sum snúningsdepli. Verkini hjá Christiansen skiljast tí eisini sum ein áminning um, at ferðandi listafólk ikki er ein liðugur kapittul í grønlenskari listasøgu. Á Listasavninum í Nuuk eru verkini hjá Christiansen sýnd millum annað saman við verkunum eftir J. E. C. Rasmussen, ein danskan málara, sum ferðaðist til Grønlands í endanum í 1800'talinum og er kendur fyri stórsligin, grønlensk landsløg. Í verkinum *En Junidag på Godthåbsfjorden* er motivið fjørðurin í

Jóhan Martin Christiansen:
DISH, 2017. Installatión við gips-
relieffi og lutum frá Nordafar.
Nuuk Kunstmuseum.
© Jóhan Martin Christiansen.

Nuuk í dramatiskum ljósi. Akkurát sum Rasmussen hefur Christiansen eisini funnið sítt motiv nærindis Nuuk, men tá Rasmussen hugsavnar seg um *tað grønlenska*, hugsavnar Christiansen seg um ein frárýmdan ídnað og eitt ekkó frá einum staði, eina familjusøgu og eina føroyska søgu í Grønlandi. Báðir listamenninir koma við síni sjón á Grønland og við perspektivum um ta grønlensku søguna og ta donsku kolonialu søguna. Tað, at verkini hjá Christiansen eru við, er ein aktiv roynd at dagføra sjónirnar umvegis listina.

Aftan á framsýningina *DISH* í mentanarhúsinum Katuaq hefur Listasavnið í Nuuk lænt ein brotpart av verkunum. Á framsýningini í Katuaq varð ein partur av gipsavstoypingunum heilt oyðilagdur, og tí mátti framsýningin lata aftur fyrr. Tað kann tykjast paradoksalt, at royndin hjá Jóhan Martin Christiansen at skráseta eitt stað í órøkt er beind burtur áðrenn sjálvt staðið. Í dag eru trýggir gipsavstoypingar úr Nordafar til – ein sum privatogn, ein í varðveitslu og ein á framsýningini á Listasavninum í Nuuk.

Føroyskað hefur Beinir Bergsson

VIÐMERKINGAR

- 1 Í 2023 gjørdi Tjóð- og Skjalasavn Grønlands framsýningina NORDAFAR. Síðan kom ein talgild framsýning, sum ber til at finna á heimasíðuni hjá Tjóðsavn Grønlands: www.nka.gl (<https://storymaps.arcgis.com/stories/a6b42155b4b-9447b98d649ab5f950300>)